

Nog even onze straat

Nog even onze straat

Ireen van der Lem

Schrijver: Ireen van der Lem
Coverontwerp: Jim van der Put
ISBN: 9789464924107
© Ireen van der Lem

Om de trede moet ik even blijven staan. Mijn rechterknie wil niet meer. Wanneer ik na een eeuwigheid boven ben, zak ik zuchtend in mijn bureaustoel bij de grote tafel. Aldo springt op schoot, ik streef zijn vacht en hij legt zijn kop op mijn benen. Mooie dansbenen had ik. In het kleine bootje dat bonkte tegen de golven hield ik ze, tussen al die andere benen, strak gevouwen tegen mijn borst. De maat kwijt, alles kwijt. Mijn liefste en mijn eiland steeds verder van me weg. Nooit gedacht dat mijn lijf me ook nog in de steek zou laten. M'n hele bedoening ligt nu op deze volle tafel in Rotterdam-West. Boeken, foto's, cd-speler, medicijnen en een agenda. Daarin staat wanneer de hulp komt. Aan de muur hangt de zee. Naast me leunt een oude wandelstok tegen de tafel. Mijn derde arm zeg ik weleens. Ik haak het halfronde handvat achter de greep van een la van het wandmeubel en trek hem dan open. Als ik vooroverbuig en me iets uitrek, kan mijn rechterhand cd'tjes pakken. Dat doe ik vaak. Sommige dingen weet ik niet meer zo precies. Dat is jammer. Maar de muziek vangt herinneringen en is als de zee, ik golf erop mee en reis langs wat geweest is. Voorzichtig schuif ik de stoel achteruit, mijn hand klemt Aldo wat steviger tegen me aan tot hij weer stabiel ligt. Mijn armen leg ik voor me op tafel en mijn hoofd zakt op dat bottige kussentje. Achter mijn gesloten ogen kan ik over het water kijken, tot aan de verste verte. Ruik je dat zilte en herinner je je de geuren van de andere kant? Dat zou ik willen vragen. En het zou haar stem zijn die zou antwoorden: Ja, en zie je daar de zilveren schubben dansen op de kade? De brief van de woningbouwvereniging heb ik gelezen, begrepen en weggegooid. Ze gaan hier slopen.

Geluk zit in het doodgewone, Ben, dat heel doodgewone dat bijzonder is, zei mijn moeder weleens. Mijn generatie beseft dat niet altijd, meende ze. Zojuist heb ik een wandeling door ons huis gemaakt, van beneden naar boven en alles was doodgewoon, zoals alle andere dagen. Ook hier, in de werkkamer van Saskia, met voor het raam haar etspers, een bekraste zinken plaat op tafel, een aantal etsen in een opengeslagen kartonnen map en potten inkt op planken aan de muur. Op zomermiddagen schijnt de zon hier naar binnen, versterkt de geur van de inkt en het salpeterzuur. Soms neem ik de geur mee de auto in, naar mijn werk, dan weer zit de geur in haar haren of proef ik 's nachts de inkt op haar huid. Met mijn rug tegen de muur geleund, kijk ik op lome zomermiddagen hoe ze met de ganzenvaar voorzichtig de belletjes van de etsplaat veegt, zie ik haar de inkt tamponneren. Woensdag en de plataantakken zwiepen in de wind. In de vensterbank staat al acht jaar een lege paarse prosecco fles met wulpse uitstulpingen, we dronken hem leeg toen Saskia het huurcontract van de bovenwoning had getekend. Ze had geluk gehad, stond een tijdje ingeschreven en kon, omdat ik wist dat de burens zouden vertrekken, als eerste op deze woning reageren. Ik woonde een jaar beneden. Toen we, heel illegaal, muurtjes hadden doorgebroken gingen we uitgelaten in polonaise door het pand. Van beneden naar boven en weer terug. Alles in dit huis is door ons aangeraakt. Er is hier genoeg plaats voor drie zei ik laatst. Ook nog wel voor vier, vond Saskia. Ze zal zo wel thuiskomen met een tas vol groente en andere boodschappen, die zullen we opruimen, we zullen samen koken, de tafel dekken, muziek luisteren, eten en praten en morgen is het weer donderdag. Dat soort geluk. De brief van de woningbouwvereniging heeft Saskia nog niet gezien.

Het lijkt of ze me op de proef stellen, nu weer met die brief van de woningbouwvereniging, alsof ze willen kijken hoe lang het duurt voordat ik omval. De brief staat al een week op de schoorsteenmantel, met de achterkant naar voren. Eerst was er de ellende met mijn bedrijf de afgelopen twee jaar, toen met die jongens bij de sociale dienst, die alles wat ze moeten zeggen zelf ook onbegrijpelijk vinden, dat zie ik. Ze leggen de regels uit maar kijken erbij alsof ze zich ervoor willen excuseren. Kijk, zei ik, u moet begrijpen dat ik nog nooit mijn hand heb hoeven ophouden. Ik ben ondernemer, altijd geweest, van huis uit, mijn vader had een zaak, mijn broer heeft een zaak, dat zit in onze genen. Ik had een zaak met mijn vader samen, nog voordat ik hier in Nederland kwam. Mijn bedrijf is op de fles, daar schaam ik me voor, nu realiseer ik me pas dat ik te veel afhankelijk werd van enkele grotere afnemers. Ja, en als er dan twee omvallen, word je meegetrokken. Stom, ik kan mezelf wel voor mijn kop slaan, het was gemakzucht denk ik nu, gedacht dat het altijd zo blijven zou, geen acquisitie meer gedaan, gekoerst op wat er was. Een faillissement was onafwendbaar. Gejankt heb ik, dat mag je rustig weten. Nu heb ik weer wat klanten en wil ik opnieuw beginnen. Daarom ging ik langs bij de sociale dienst, met de vraag of ik voor een korte periode wat aanvulling kan krijgen op mijn verdiensten zodat ik er weer bovenop kom. Ik heb mijn hele leven meebetaald aan dit systeem, aan dat vangnet voor mensen zoals ik nu, en ik vraag niet veel, alleen wat aanvulling op mijn verdiensten. Straks, als het weer beter gaat, wil ik het terugbetalen. Wat hulp om weer te kunnen starten, dat is wat ik vraag. Doen ze dus niet. Het is óf een uitkering en solliciteren óf geen uitkering en ondernemen. Dat zijn de regels. Ik begrijp het niet en die jongen van de sociale dienst ook niet, dat zag ik. Hij friemelde wat met z'n pen, daar kreeg ik de zenuwen van. Ik heb hem gegroet en ben met lege handen de deur

uitgegaan. Als mijn zoontje een weekend bij mij is, wil ik een goede vader zijn. Samen naar het zwembad of een keer naar een avondwedstrijd van Sparta, een hamburger eten na afloop op de Schiedamseweg. In het donker, met zo'n klein ventje naast je in het Kasteel, voor mij is er bijna niets mooiers. Kost wel een paar centen, vroeger was dat niets maar nu opeens een kapitaal. Ik probeer geleidelijk schulden af te lossen en alles langzaam opnieuw op te bouwen en ik rijd zo'n twintig uur per week pakjes rond om mijn inkomsten aan te vullen. Dat gaat ten koste van mijn bedrijf, het blijft halve kracht allemaal, net niks dus. Op de markt, dinsdag, donderdag en zaterdag haal ik aan het eind van de dag groenten en de burens weten een beetje hoe het zit en brengen zo nu en dan een maaltje, dan doe ik weer een klusje als tegenprestatie. Voor wat hoort wat. En toen kwam die brief over die plannen van de woningbouwvereniging. Alle zekerheden trekken ze onder je weg. Kijk, een tophuis is dit niet, het is oud en niet warm te stoken en soms ruikt het hier vochtig en muff. Maar dat ik hier woon, voelt als mijn basis, het draagt me, deze straat is een beetje het verlengde van mijn huis. Ze hebben een uitnodiging voor een bewonersavond in de bus gedaan. Een avond over de sloop. Dat maalt maar door mijn kop. Eergister verloor Galatasaray met 2-1 van Karabükspor, ik bedoel, het is alles bij elkaar.

Misschien is het enkel een herinnering, die sterke zweetgeur hier in de gymzaal, misschien dringt de geur mijn gedachten binnen en niet mijn neus? De informatieavond moest laagdrempelig zijn, eenvoudig en dicht bij huis had Bas van der Horst, teamleider van onze afdeling Bewonersbegeleiding Projecten, me op het hart gedrukt en dat maakte dat ik tenslotte voor deze ruimte had gekozen. Bas zal de avond leiden omdat onze collega, de programmamanager Herstructurering, vanmiddag ziek naar huis was gegaan. Geen enkel probleem, had Bas gezegd. Zwervend door de buurt in Rotterdam-West waar mijn allereerste herstructureringsproject staat, was ik deze basisschool tegengekomen, een oud bakstenen gebouw met hoge ramen aan de straatkant, het speelplein op het binnenterrein. Gastvrij had de directeur me de mogelijkheid geboden om de informatieavond hier te organiseren. De al wat oudere conciërge Mohamed el Idrissi was erg behulpzaam geweest en had voor de stoeltjes, de geluidsinstallatie, koffie en thee gezorgd. Alles stond al klaar toen Bas en ik aankwamen. Dank u wel, shokran, had ik gezegd. Graag gedaan had de conciërge glimlachend geantwoord. Hij was als mijn vader, zoals zijn blik me zacht kritisch opnam en bijna verwachtte ik, zomaar terloops, de opmerking dat ik voor deze avond wel iets anders dan zo'n gebleekte spijkerbroek had mogen aantrekken.

Bas, een eindje verder recht onder het basketbalbord, steekt zijn duim naar me op. Alles onder controle, lijkt hij te willen uitstralen. We waren hier al vroeg. Veel te vroeg en er was niets anders te doen geweest dan wachten. Wat ongemakkelijk hadden we heen en weer gedrenteld, eens aan het houten klimrek aan de wand getrokken, een paar sporten beklommen, aan een van de matten gevoeld en we hadden ons van alles herinnerd, of toch niet. Maar we wisten elkaar niets te zeggen. Moedeloos van het tevergeefs bedenken van een

opening voor een gesprek was ik maar wat over mijn telefoon gaan vegen. Ruim zeshonderd evacuaties in Parijs, morgen hoogste waterstand verwacht, las ik op nos.nl.

Nu het bijna zover is, loopt Bas rustig naar me toe, soepel bewegend in een wit overhemd met opgerolde mouwen, de handen nonchalant in de zakken van z'n spijkerbroek.

'Ziet er goed uit, Aicha, zijn dit voldoende stoelen? Hoeveel mensen verwacht je?'

'Vijftigduizend zeker. Nee, ik weet het niet, Bas. Twintig, veertig, lastig te voorspellen. Ook al omdat het zo regent.'

Opgelucht ben ik nu er zich dan toch een gesprek ontspint.

'Verleden week maandag heb ik bij alle woningen een uitnodiging in de bus gedaan en hier en daar een praatje gemaakt op straat. Het leeft natuurlijk bij de bewoners, veel mensen zijn ongerust, wellicht zijn er te veel stoeltjes neergezet maar het kan dat er nog bijgezet moeten worden. Echt geen idee.'

Bas knikt en veegt dan wat met een schoen over de vloer. Zijn ogen zijn op die schoen gericht.

'Je weet dat ik jou zal voorstellen en je aan het woord wil laten. Dat vind je vast spannend zo'n eerste keer, je zal merken dat het meevalt maar let op, geen hele verhalen, het idee is dat mensen hun wensen en alles wat ze kwijt willen aan jou kunnen vertellen tijdens het huisbezoek. Dan is er rust en heb je alle tijd voor elke individuele bewoner. Dat laatste is belangrijk', en nu kijkt hij me recht aan, 'houd het klein, vriendelijk en vooral persoonlijk, vermijd collectieve discussies vanavond.'

Van dit soort instructies word ik nerveus. Ik ben nu al bang dat er straks tijdens mijn praatje herrie zal ontstaan, onenigheid en dat mijn baas mijn handelen dan vanaf de zijlijn kritisch zal observeren en na afloop zal becommentariëren. Even wens ik dat deze hele avond achter de rug is, dat ik thuis met een kop thee op de bank zit en mijn moeder zacht met haar handen door mijn haar streelt. Dat mijn vader

me vanuit zijn houten omlijsting in de kast stiekem een knipoog lijkt te geven, alleen voor mij. Het valt me op dat Bas wat zenuwachtiger oogt dan ik dacht en alsof hij ziet wat ik zie, grijnst hij naar me.

‘Gezonde spanning, zo voor de wedstrijd, Aicha. Ik heb er zin an. We hebben nog wel even tijd voor een kopje koffie. Waar is die aardige conciërge van je?’

Het is maar goed dat Bas een microfoon heeft, de akoestiek hier is een ramp maar op het moment dat hij begint te spreken en zijn woorden versterkt worden, verstomt het geroezemoes. Ondanks de regen zijn bijna alle stoelen bezet. Een mengeling van geurtjes voegt zich bij de zweetlucht van de gymzaal, koffie, natte jassen, paraplu’s, aftershave, knoflook en hond. Het parfum van mijn project. Met wat gezonde spanning in mijn lijf, zoals Bas dat noemt, leun ik tegen de koffietafel en mijn ogen glijden over grijze, blonde, donkere, kale en bedekte hoofden. Een mix van kleuren en leeftijden, alhoewel, ik denk dat de meerderheid van de aanwezigen wel 45+ is.

‘Fijn dat u er bent,’ begroet Bas de aanwezigen, ‘goed dat u ondanks het slechte weer gehoor heeft gegeven aan onze uitnodiging. Waarschijnlijk was bij u al wat langer bekend dat de woningbouwvereniging plannen heeft met het blok woningen waar u woont. Dat zong, begreep ik, al geruime tijd rond. Mijn naam is Bas van der Horst en ik ben hier vanavond met mijn collega Aicha Akka, Aicha, waar zit je meid? O, daar bij de koffietafel, om u, nu er dan duidelijkheid is over die plannen, voor te lichten over wat er staat te gebeuren en wat dat voor u betekent. De woningen waarin jullie wonen zijn verouderd en kunnen niet met regulier onderhoud en ook niet met groot planmatig onderhoud op het niveau gebracht worden dat huurders anno 2018 van ons mogen verwachten. Zoals u weet, en een aantal van u merkt, hebben sommige woningen funderingsproblemen, kamers zijn klein, de beglazing van de woningen is oud en voldoet niet meer, er zijn lekkages en andere gebreken. Dit alles is niets nieuws voor u, deze gebreken heeft u

immers aan den lijve ondervonden. En wij hebben er, terecht, diverse klachten over ontvangen. Als verhuurder hebben en voelen wij de plicht om onze huurders fatsoenlijk te huisvesten en dat gaat in deze bestaande bebouwing niet meer. Er is na lang en intensief beraad, besloten om dit blok te slopen en hier wat meer en wat hoger terug te bouwen. De gemeente heeft ons daar onlangs toestemming voor gegeven.'

De aandacht en stilte van het begin zijn weg. Hier en daar roept iemand iets, En waarom weten wij dat nu pas? Zo'n brief in de bus en dan een avond als deze, jullie wisten dit al lang en hebben jaren niets aan de woningen gedaan. Waar moeten wij dan heen? Het wordt steeds luidruchtiger. Al heeft Bas een microfoon, het is moeilijk om de aanwezigen tot bedaren te brengen. Iemand roept dat er nu zeker voor de yuppen gebouwd gaat worden, hier lekker dicht bij het centrum en een ander vult aan dat de huidige bewoners dan ongetwijfeld ergens weggestopt worden aan de rand van de stad met een hoge huur tussen mensen die je helemaal niet kent. Een mevrouw steekt haar dichtgeklapte paraplu in de hoogte om de aandacht te krijgen en wacht even een goede gelegenheid af om haar zegje te doen. Bas is wat dichterbij het publiek toegelopen en heeft zijn linkerarm in de lucht gestoken, hij maant tot stilte en uiteindelijk kan hij zich weer enigszins verstaanbaar maken. Hij wijst naar de mevrouw met de paraplu.

'Even mensen, toe, ik begrijp dat er veel vragen leven en wat mij betreft komen die allemaal aan de beurt maar ik wil graag de gelegenheid krijgen te vertellen wat ik te vertellen heb. Dat doe ik na de vraag van deze mevrouw.'

Ik kom wat naar voren omdat de conciërge lege kannen van de tafel weghaalt. Hij lijkt me een beetje bezorgd op te nemen. De mevrouw met de paraplu heeft een zachte stem maar is nu goed te horen.

'Weet u, er wonen veel ouderen bij ons in de straat, heeft u enig

idee wat dat voor hen betekent? O, ja, ik ben mevrouw Jiawan van nummer 9b, ik woon hier al jaren en ik ga elke dag even langs bij mijn Chinese buurvrouwje, wat moet zij zonder mij? Daar maak ik me zorgen over, begrijpt u dat?’

‘Dat telt allemaal niet mee, joh’, roept iemand, ‘hebben wij hier nog een stem in, in dit hele plan?’

Schijnbaar onaangedaan wacht Bas opnieuw tot het wat rustiger wordt en dan vraagt hij of hij zijn verhaal af mag maken. Daarna zal er alle gelegenheid zijn voor het stellen van vragen die hij dan graag zal beantwoorden, zo belooft hij.

‘Wij begrijpen dat dit alles erg ingrijpend is, ik kan me uw reacties hier in deze zaal goed indenken. Maar aan eerlijke informatie heeft u het meest. Voor het uitverhuizen van de bewoners nemen we alle tijd, ruim een jaar in ieder geval. Leegkomende woningen worden dichtgezet of tijdelijk verhuurd voor de veiligheid. U zal de komende periode huisbezoek krijgen van mijn collega Aicha. Dit wordt vooraf aangekondigd en zij zal de tijd nemen om rustig met u te praten over uw woonwensen, specifieke omstandigheden als die er zijn en vervolgens zal ze zoeken naar passende aanbiedingen. En ik kan u geruststellen, al kunt u zich dat nu vast niet voorstellen, in al onze projecten hebben wij uiteindelijk voor iedereen een geschikte oplossing kunnen vinden. Om de onkosten die een verhuizing met zich meebrengt te dekken, krijgt u een verhuiskostenvergoeding.’

‘En als je niet wilt verhuizen, en dus geen verhuiskostenvergoeding nodig hebt, kan dat dan ook?’

‘Precies, steek die verhuiskostenvergoeding maar in, nou ja, weet ik veel waar, maar ik hoef hem niet. Niet nodig namelijk. Snapt u?’ Bas probeert de aandacht te trekken en het publiek tot stilte te manen door met zijn vinger hard op de microfoon te tikken.

‘Ik stel voor dat ik nu wat vragen van algemene aard zal beantwoorden en dat mijn collega Aicha u daarna iets meer vertelt

over de huisbezoeken. Ik zie die meneer daar rechts al een tijdje met zijn hand omhoog. Kunt u even gaan staan?’

Een lange man met een zwarte coltrui op een geruite, vrij strakke pantalon is gaan staan. Met een routinegebaar veegt hij een dikke grijsblonde lok van zijn voorhoofd naar achter. ‘Goedenavond, mijn naam is Ben Joosten, ik woon al vele jaren met mijn vriendin op nummer 11a en b. Wij begrijpen dat er funderingsherstel nodig is om verdere scheurvorming te voorkomen en dat er maatregelen genomen moeten worden om de woningen duurzaam te maken, zoals dat nu in veel andere complexen gebeurt. Maar sloop? Waarom? In onze stad is al veel te veel gesloopt. Wij willen hier blijven wonen, we willen niet als burens uit elkaar gehaald worden, gedeporteerd naar, ja naar waar en daar dan veel meer huur moeten gaan betalen. Een hoop mensen heeft het financieel al niet makkelijk hier, dat weten jullie heel goed.’

‘Goed zo, Ben!’ roept iemand heel hard.

Bas knikt, de bewoner van nummer 11 is blijven staan in afwachting van het antwoord. Ben is een mooie verschijning, vast een ontwerper. Hij ziet eruit als iemand die goed verdient. Naast hem zit een jonge vrouw met een groene trui en een grote bos rode krullen, dat lijkt me zijn vriendin. Een opvallend stel.

‘Uw opmerkingen en uw emotie begrijp ik maar ik kan u oprecht verzekeren dat we mogelijkheden voor renovatie onderzocht hebben. Het blijkt financieel niet verantwoord om te doen en een bijkomend aspect, zeker niet doorslaggevend maar wel van belang, is dat het differentiëren van onze woningvoorraad past binnen de woonvisie die de gemeente heeft opgesteld. Past binnen dat wat nodig is voor Rotterdam, veerkrachtige wijken waar iedereen graag wil en kan wonen. Veel mensen, groen en rijp, wachten al lang op een woning. Wat uw opmerking over de hoogte van de huur betreft...’

Voordat Bas zijn zin kan afmaken roept de spreker triomfantelijk dat de aap deze avond al vroeg uit de mouw komt en dat er feitelijk gezegd wordt dat er meer rijken in dit deel van de stad moeten kunnen wonen. Het woord differentiatie kan in deze wijk niets anders dan dat betekenen. Minderdraagkrachtigen moeten plaatsmaken voor de rijken.

Die Ben heeft iets weg van Bas, in zijn attitude, zijn manier van doen, besef ik opeens. Een houding van schijnbaar zelfverzekerde mannen. Met die minderdraagkrachtigen bedoelt hij niet zichzelf. Maar met zijn opmerkingen heeft hij andere bewoners wel gestimuleerd om iets te zeggen. Er gaan er meer staan. Bas kijkt naar mij en haalt heel even, of verbeeld ik het me, zijn schouders op alsof hij wil zeggen dat dit er allemaal bij hoort. Ik glimlach terug maar ik voel de onvoorspelbare dynamiek van deze avond en ik zie de verontwaardiging op de gezichten van de bewoners.

‘Zullen we het centraal houden, zodat we elkaar kunnen verstaan en ik mijn antwoord kan afmaken? Het is fijn als we elkaar laten uitspreken. Natuurlijk begrijp ik uw ongerustheid en gelukkig kan ik die voor een groot deel wegnemen. Wat de huur betreft, als u weer naar een sociale huurwoning verhuist, in het geval u daar recht op heeft, betekent dit, mocht uw nieuwe huur hoger uitvallen, dat uw huurtoeslag mee stijgt en u er netto niet of nauwelijks op achteruit zal gaan. Maar hier weet Aicha veel meer van en dit type vragen zal aan de orde komen tijdens de huisbezoeken die zij zal afleggen. Kom je even hier staan, Aicha, dan kan jij iets meer...’

‘Hallo, mag ik even, Mustafa Osgun hier, ik woon naast Ben.’ Een brede jonge man in een rood trainingspak staat op, wijdbeens en met zijn armen over elkaar voor zijn borst.

‘Bij mij hoeft niemand langs te komen, ik ga niet weg, ik blijf gewoon zitten waar ik zit en dan zullen we weleens zien wat er gebeurt. De laatste tijd heb ik genoeg voor mijn kiezen gehad. Nou, dat was het, dat wilde ik u graag laten weten.’